

"EDINOST"

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

"Edinost" stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za pol leta . . . 3.—; . . . 4.50
za četrt leta . . . 1.50; . . . 2.25

Posamične številke se dobivajo v prodajnicah tobaka v Trstu po 5 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 6 nov.

Na naročbo brez priložene naročnine se upravnštvo ne ozira.

EDINOST

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici Carintia št. 25. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Oglasi in oznanila se račune po 8 nov. vsakega v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.

Poslana, javna zahvale, osmrtnice itd. se račune po pogodbi.

Naročnino, reklamacije in inšerate prejema upravnštvo v ulici Carintia 25. Odprte reklamacije so proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

*V edinost je roba.

Vabilo na naročbo.

Z novim letom začne "Edinost" svoj petnajsti tečaj. Kakor dosedaj prizadevala si bode svojim naročnikom vsestranski zadovoljiti pri našajoč raznovrstnega gradiva. Vabimo torej vse slovenske rodoljube, da si jo mnogobrojno naročajo ter jo širijo mej svojimi prijatelji.

Cena listu je:

za vse leto gld. 6.—
za pol leta gld. 3.—
za četrt leta gld. 1.50

Vse one, ki so nam za pretekli tečaj kaj na dolgu prosimo, da čim prej svoj dolg poravnajo, kajti izdajanje lista je združeno z velicimi stroški.

Mir in sprava.

Kako globoko sega vsacemu človeku, kateremu ni še zamrla vest, današnji preprosti in tako domači praznik! Vsakemu se danes obudi v srcu neka tajna čut, obide ga neka neopisna milina pri pogledu na jaslice na domu ali pa opazujočemu nežne radostne obrazke svojih otročičev, ki ploskajo z rokami in se tako presrečno veselijo rojstva Božjega Sinu!

In res čuden, skrivnosten vtis učinja božični dan na človeka. Stare hvalevredne so nekatere navade mej našim nepokvarjenim ljudstvom, ki živo spominjajo na srečnejše čase. Pobožen kmet na deželi v veseli družbi po končani večerji roma v cerkev k polnočnej sv. maši. Snežna odeja pokriva otrplo naravo, rezek brije veter in tam po ravani in goricah žalostno v nebo štelj golo drevesno vejevje: vso to idilično podobo pa čarobno obseva luna veslajoča na nebesnem svodu. Narava po-

diva in trdno spi, a po njej hodi pobožen zemljan v hišo božjo hvalit Gospoda.

Cerkev je danes lepo odičena; vse je po njej čedno in pospravljeno. Na altarjih duhte pa cvetlice, katere je skrbno hranilo in varovalo mrazu pošteno slovensko deklé. Bije polnoči. Iz kôra zadoni veličastno orgljanje kojemu sledé lepe pobožne pesni slaveč rojstvo Edinorojenca:

"Slava Bogu na višavah in mir ljudem dobre volje . . . !
Kako prijetno in blažilno udarja to petje na uho in srce poslušalca. Vsa narava zunaj cerkve spominjala ga je blagodejnega miru. In v božjej hiši naznanja se osobito danes mir in ljubezen. Sveta cerkev združuje v božičnem prazniku oba pojma: uprav ta čas miruje narava ter nam podaja sliko človeškega življenja, cerkev nas pa opominja k miru in spravi!

Razteleseno je človeštvo v razne tabore. Dva neta na svetu enake uravi: vsakdo ima bodisi svojo trmo ali bolešt. Nalogo odpraviti te slabosti in brzdati strasti prevzela je vera, koja je vsacemu tako rekoč prirojeno čustvo. "Omnia religiose moventur, veli uže pagan Cicero.

In če je kaka vera zares zmožna ustavljati se in izpodrinjevati strasti človeka, ta je kristijanska. Ista uči nas spoznavati Boga in Njega doseči, a uči nas tudi mirno in spravljivo živeti na tem svetu, na poti v večnost. "Mir vam bodi" pozdravil je Božji Sin svoje učence in v vsem svojem življenju učil jih je miru in ljubezni. Osobito zadnje jim je povsod in vsikdar priporočal in isto postavil v podlago svojim naukom, kristijanskej veri.

Kristijanstvo istinito spoznava vse ljudi za brate ter jim postavlja največjo in najplemenitejšo postavu ljubezen. Vse tedaj sprejema kristijanska vera v svoje naročje, vsem je prizanesljiva. priporoča in odobruje toleranco ali strpljivost tudi proti nevernikom ter ljubeznjivo in prijazno vabi brezverce v svoje naročje,

verske mlačneže pa karajoč je in prepričujoč navaja na pravo pot.

"Ljubimo se mej seboj, ker je ljubezen iz Boga. In vsak, kateri ljubi, je iz Boga rojen in Boga spozna (I. Jan. 4. 7.)

Mir in mejsebojna ljubezen oznanja se nam od povsod. Ljubiti moramo vse ljudi slabe in dobre, sovražnike in prijatelje, pri tem pa obračati svoj pogled pred vsem na lastne roditelje, brate in sestre, sorodnike in sorojake. Da uprav na zadnje moramo pred vsem gledati, kajti z nami so jednega rodu in jezika. V tem se vera in narodnost dotikati. Prvej naloga je narod ohraniti čednost in naravno krepak, drugej pa — narodnostnemu prepričanju — dana je zadača ohraniti narodu svetinjo, dano mu od Boga samega — mili materinski jezik.

Od kar svet obstoji, obstajal je tudi narodnostni princip. Grk, Rimljan, Egipčan, Fenican, so bili ponosni na svoje pokolenje ter s ponosom izgovarjali ime svojega rodu. Tudi mi Slovenci smo del velikanskega naroda — slovanskega debla. Tudi mi gledamo s paznim očesom, da se nam ne godi krivica v narodnem obziru. Ker smo pa obkoljeni od liberalno navdušenih nam sovražnih narodov, ki nas oklepajo v svoje spona ter nam preté s poginom — odmeknoti moramo čestokrat od priporočane nam ljubezni in, kjer gre za narodne pravice, odločno se zoperstaviti tujemu nasilstvu.

Da se pa uspešno moremo braniti pred vnanjim skupnim nasprotnikom, potrebujemo, živo trebamo miru — v svojej sredi. Nesloga je žalostna prikazen, ki od nekđaj razjeda slovansko narodno čud. Tej črni hudodelki se mora slovanski rod zahvaliti, da je silno zaostal v kulturi in napredku za družimi narodi. Domača nesloga je tudi kriva, da se narod doma ne more tako duševno razvijati, kakor bi se lahko. Kaj moramo reči še-le mi Slovenci v slovanskih pokrajinah, živeči v nepo-

srednej bližini strastnega tujca, ki si z vsemi silami prizadeva nas pokončati!

In uprav tu, kjer smo složnega delovanja in vzajemne podpore največ potrebni, porodil se je pred letom čuden neopravičen razdor, kateri brez dvojbe izpade v škodo našemu narodu. S čudno pretvezo brani omahujoče katoličanstvo na domačih tleh, mej lastnimi sorojaki; z namenom pobijati nekrščanska načela navidezne liberalizma in framazonstva, namreč menenj, o katerih slovenski katoliški domoljub nema niti pojma: jelo se je od nekod pridigovati — razdor. Isti traje uže leto dni in menda še ostane ter bode dalje ostril različna menenja. Da bode to skupini naroda ne malo škodilo, to je brez dvojbeno, konča se pa najbrže v škodo prouzočiteljem.

Pretiranost, prouzočiteljica teh zlosti, ni nikjer opravičljiva. Sam sveti duh nas opominja: "Nikar ne bodi prepravičen", da se dobro v hudo ne zvrže ali, kakor veli sv. Duh, "da ne obojoriš". Prevideti je tudi, da se prevelika gorečnost nekaterih krogov spremeni brez dvojbe v — slabost, na katerej bode trpel uže premnogo tepeni slovenski narod.

Pax hominibus, bonae voluntatis . . . pojo nam danes angelji v ozračju. Poslušajmo njih glas, bratsko in v pravi kristijanski ljubezni sezimo si v roke: duhovniki in posvetnjaki, doktorji in veščaki, večje in manj razumni, ter kakor do sedaj posvetimo svoje moči v obrambo tlačene naroda, ne, z namenom narodnosti oboževati ter je staviti nad versko prepričanje, temveč ostavši udani sv. katoliškej cerkvi in nje naukom branimo jo, kadar jo pravi sovražnik napada; zajedno pa delujmo složno v duševni in gmotni napredek našega slovenskega naroda. Naj bi prihodnje leto praznovali božične praznike istinito v miru in

PODLISTEK.

Božični večer.

Spomini iz vojaškega življenja; spisal Levin.

(Dalje).

Ona dva se oba priklonita ter roki postavita na opredel vojaških svojih čepic. Tako "elegantno" neta menda meni odzdravila, ampak pozdrav je gotovo veljal mojej sosprehajalki Elviri — sem si mislil. In res zadnja se je tudi priklonila.

Nehote sem z očmi poškilil v obraz moje bližnjice ter videl, da je postala vsa rudeča. Menda pač ne od jeze, ampak najbrže ker jo je oni častnik pozdravil. Akoprav vojaška postava predpisuje, da svojega predpostavljenelega treba v obraz gledati, kadar se ga pozdravi, nocoj jaz nisem tega storil, ter onih dveh častnikov ne zapoznal.

Elvira, moja neznanka, se je na moj pogled tudi ozrla na me, ter za trenotek uprla oči v moje obličje, a koj zopet obrnola svoj pogled v mimo idoče ljudi.

Gospodska ulica je bila ljudstva natlačena, čeprav je bril hud sever ter iz megle, razprostrajoče se nad mestom, mrlel

nek ledeni dež ter se lepo ustavljal po lasch in bradi sprehajalcev. Radoveden pogledam v neko ogledalo ter vidim sebe, vojaka z belo brado in lasmi! Ledeni dež me je nenadno postaral in učinil sivčka.

Ljudsko šumenje v gospodskej ulici je bilo preveliko, da bi mi bilo možno nadalje poslušati pogovore Elvirine s svojo materjo; osobito pa me je dražilo, da sem se moral vedno ognjivati ljudem ter pozdravljati mimoideče oficirje ki zahajajo sem na deklško "prežo".

Govor mojih nemških znank je postajal, kakor sem posnemal izdaj pa zdaj glasneje izgovorjenih besed, vedno živahnejši. Mati in hči sti se pričkali — na božični večer radi hčerinega ljubimca.

Prišli smo do stolne cerkve in potem krenoli dalje skozi velika vrata v Glacis, glavno graško ulico; šel sem za njima do Albertovih ulic, v koje so moje znanke zavile. Hodil sem sam na eni strani ulice, one pa na drugej, po trotirju. Tla so bila tamkaj krita z asfaltovimi pločami.

Po teh ploščah čul sem za seboj žvenketanje sablje; ozrem se in daleč za menoj ugledam častnika, ki je počasi hodil. Daleč je bil za menoj in zapoznat ga ne sem mogel.

Elvira in njena mati se nekoliko postaviti pred nekimi vratmi; slučajnost je nanesla, da me uprav na onem mestu sreča mladi kolega vojak; iz žepa potegnem smodko, nevede kako bi ga ustavil, in ker je uprav pušil, zaprosim ga ognja in to v slovenskem jeziku.

Sam je bil in najbrže imel burjo v žepu, kakor jaz; veselo so mu zažarile oči, ker sem ga prosil slovenski, ter me pobaral je-li sem tudi jaz Slovenec in odkod sem doma ter kaj v Gradcu počenjam.

"Čuden slučaj me je semkaj zanesel", mu rečem, "ali oprostite, o tem pozneje; glejva rajši kaj počneta one dve ženski na nasprotnem hodišču. Prav zanimati me!" Rad mi je privolil. Tedaj sem slišal mater tako govoriti: "Torej ti, Elvira, nočeš z menoj obiskat Fricovo družino!" "Ne!" jej zadnja odločno odgovori ter pospeš korake po dolgej ulici. Zdelo se mi je, da je mati tedaj globoko vzdihnola ter sama stopila v vežo veličastne hiše zaprši vrata za seboj. "Pojdi z menoj, prijatelj — pravim novemu naslecu — opazujva, kaj počne deklica sama". Ali on me ni hotel slušati. Rekel mi je, da ima družih opravkov, da ga čakajo prijatelji v nekej

pivarni. Ločila sva se ter si dala besedo, da se vidiva jutri v kavarni "Union".

Gospodična Elvira se je zdaj pa zdaj ozirala nazaj; ono drsanje sablje po tlaku ki je umolknoleda, ko se je naša znanka z materjo ustavila, postajalo je tem silnejše in drznejše in drzni oficirček bil jej je kmalu za petami.

"Klanjam se, gospodična Elvira", jo nagovori — "srce me je silno gnalo k tebi, da ti voščim vesele praznike ter ti izrazim čutila ljubezni".

"Oh, in tudi jaz sem tako srčno želela govoriti s teboj, dragi Bogoljub", odvrne ona, pomenljivo mu stisnóvši roko, "kajti imam ti naznaniti novico, katere bodeš tudi ti v srce vesel, kakor se jaz ves dan radujem. Mama so me tako silili, naj grem obiskat družino onega suhoparneža Frica, a jaz sem jej komaj ušla. Tebe nisem upala videti nocoj, da ti sporočim veselo premembo, ki se je z menoj zgodila; uprav danes, za božič, čutim se posebno srečno, čutim se . . ."

V tem jej mladi častnik problemdivši stavi roko na ustnice rekoč: "Elvira, ne moj tako glasno govoriti, da nas kdo ne sliši"; in ozrši se krog sebe zazrl je mene vojaka prostaka, ki sem se pa uprav tedaj

slogi ter ne dopustili več, da nas isti naj-
dejo, kakor letos na enakem duševnem
razptoku! Levin.

Iz Istre.

Pesimizem je Slovanom, osobito pa
nam Slovencem skoro da prirojen. Nedo-
staje nam prave vere v svojo lastno moč,
v svojo vrednost. Zato pa premnogokrat
vklonemo tilnik svoj pred nasprotnikom,
kateri stoji intelektualno nižje od nas, ka-
terega duševno nadkrilujemo. Vsled te
nedostatnosti trpimo veliko škodo, ne-le v
duševnem in političnem, ampak tudi — in
ta istina je za nas eminentne važnosti —
v materialnem, narodno-gos-
podarskem pogledu. Črnovideži
smo, ki menimo, da ima le to svojo vred-
nost, kar producira inorodec, da mi nika-
kor ne smemo primerjati zmognosti svojih
z zmognostimi tujstva.

Čemu smo napisali te kratke opazke?
Zató, da ne bi častiti čitatelji mislili, da
nas je, pišeče ta-le članek, nadvladal,
mamljiv optimizem, kateri je — to radi
priznamo — zelo škodljiv, da celo pogu-
bonosen, ako ni osnovan; ako zidamo ra-
čune in kalkulacije svoje na nepravih, od-
nošajem ne odgovarjajočih premisah. Nam
velja načelo, da je treba položaj naš trezno
motriti, da ni smeti radi vsacega malen-
kostnega vspeha samega veselja poskaka-
vati; pa tudi ne togovati, ali pa celo obu-
pavati, ako se nam kak poskus — dasi
je bil vestno in minucijozno preračunjen
— takoj ne posreči, ako moramo, izpod-
takniti se na trnjejem svojem potu, za-
belježiti momentanni neuspeh v računsko
svojo knjigo.

S tega stališča opazujemo mi položaj
naš po Istri, to načelo nam je mero-
dajno, ako sodimo ob vprašanja: nas je-li
leto, ki se nagiblje svojemu koncu, potis-
nilo naprej na poti, ki vodi do narodnega
napredka in narodne svobode? Je-li bilo
za nas aktivno, ali pasivno? Smemo li biti
zadovoljni?

Mi odgovarjamo na ta vprašanja: Da,
smemo biti zadovoljni! Decidi-
rana naša ta trditev opira se na pristno,
iz lastnega opazovanja izišlo prepričanje.

Res je, da ne moremo pokazati bog-
sigavedi koliko vidnih vspehov — dasi
moramo resnici na ljubo priznati, da jih
je nekoliko; res je, da vlada v nas še
vedno nenaravno razmerje, kaze se v
neoborljivo krivici, da manjšina nadvlada
večino; res je, da nas je Italijan v ravno-
kar preteklem letu hujše pestil, nego kedaj
poprej; res je, da se z vladne strani na
našo škodo še vedno favorizirajo nekateri

koj pristavil ter gledal skozi okno neke
hiše v notranjost pritličja, kjer je na mizi
bilo zasajeno božično drevo, okrašeno z
lučicami in sladčicami.

„Nikogar me ni sram, niti se bojim,
da me kdo čuje, ako povem veselo novost,
da se danes, uprav na božični dan, prvi-
krat čutim — mater“, izgovori ona
hladno odstranivši njegovo roko od njenih
ust. Ulica je bila samotna, le zdaj pa zdaj
je bilo čuti težke stopinje okovanega Nemca,
ki je hitro korakal proti domu obhajati v
svojej družini božični večer. Mladi oficir
je obstal, kakor da bi ga bil kdo po obrazu
cvrknil.

„Prosim te, Elvira, ne moj tako glasno
govoriti“, je mrmral, „lahko naju kdo sliši
ter izda najino tajno, kajti tajnost mora
ostati vse, kar je mej nama bilo, ker dru-
gači sem zgubljen. Ako na višjem mestu
zvedo, da imam to znanje, ne povzdignejo
me prihodnjic v lajtnanta in čeprav bi me,
težko, da mi je mogoče s teboj poro-
čiti se, kajti oba sva — ubožna!“

Elvira ga je srpo gledala s svojimi
velicimi očmi. Ko jej je govoril, da se mu
ne bode možno poročiti z njo, spreminjala
je barvo na obrazu — ko jej je rekel,

krogi, pri katerih bi zaostajali
iskali državljanske zvestobe
in kateri fakt greni lojalno naše čuvstvo-
vanje in dela, da nam je čudna ta tak-
tika do čela neumljiva. To so istine, ka-
terim ne smemo odrekati važnosti, ali je-
dino merodajne nam ne smejo biti
pri presojevanju narodne naše bilance.
Ako čemo izreči resnično, zanesljivo sodbo
o sebi in svojej vrednosti, vzeti moramo
v roko ono zrcalo, v katerem se nam slika
dušno naše življenje, npravstvena naša kva-
liteta, mišljenje in čuvstvanje naše. V
tem pogledu smo pa letos orja-
ški napredovali. Leto 1889 znači
Istrskim Slovanom visok mejnik na poti
narodno-političnih naših bojov, mejnik, ki
loči — to je trdna naša vera — tožno
našo bodočnost od jasne prihodnosti. Ljud-
stvo naše približalo se je za lep korak
politiškej svojej zrelosti, zavedati se je
jelo narodnosti svoje, posebno pa je jelo
čutiti, da je bil dosednji položaj naroda
do skrajnosti sramotilen. Iz tega spozna-
nja vzrastla bode prepotrebna energija,
vtrdili se bodo značaji mej narodom. Neso-
utopije, kar tu pišemo; politična zrelost
bornega istrskega seljaka ni nedosežni
ideal, ampak smoter, katerega čemo
doseči prav v kratkem, ako
bodo rodoljubi po Istri vršili
dolžnost svojo tako vestno,
kakor so jo vršili do sedaj. In v
istrske te rodoljube gojimo mi trdno vero,
do njih stavimo vse svoje zaupanje. Nav-
dušeno njihovo rodoljubje, kristalno — či-
sti njihovi značaji dajo nam poročstvo, da
nade naše neso prazne, da naši računi za
bodočnost slone na reelni podlagi.

Veselim se torej predstojajočih svetih
praznikov, pozabimo rev in nadlog; trdna,
nikdar ne majajoča se vera naša v Božjo
previdnost sladi naj nam vznese te tre-
notke; iz idealnega vzduha, ki obkrožuje
te svete dni vsa naravo, nasrkajmo si lju-
bezni do dobrega, pobožnega naroda svo-
jega. —

Iz te ljubezni vzevela nam bode pre-
krasna cvetka: srca oblažeča nada v boljšo
narodovo bodočnost.

Narod naš je pobožen in v očigled
tolikemu siromaštvu vdan v Božjo voljo.
Zato pa ga bode previdnost
božja gotovo dovela do prave
sreče, duševne in gnotne.

Torej: Srca kvišku!

C—t—č.

Politični pregled.

Notranje dožele.

Državnozborna levica je po inicijativi
nemških poslancev iz Češke začela hud
boj proti češkemu državnemu pravu. Nem-

da mora njih ljubimsko znanje pred vsem
svetom ostati tajnost, zaskrbele jo je v
srce. Besed jej je nedostajalo. Kakor nema
upirala je svoje ognjevitve oči vanj polne
samoočitnja, lehkovernosti; čutila se je
nakrat nesrečno, zapuščeno, osramoteno,
zapeljano in to po ničvrednemu kadetu,
kajti še častnik ni bil oni, kateremu se
je tako lehkomišljno udala — tako tajna,
zapeljana, solze prelivajoča mati naj bi
bila ona — do tedaj tako ponosna Elvira,
čije lepoto so vsi Gradčani občudovali!

„Bogoljub!“ ... spregovoril slednjič
tresočim glasom in oči jej zalijejo solze
— ko si me tako osrečil, ko sem mislila,
da me ljubiš, ko je moja sreča priklopila
do vrha — Bogoljub, ti me slednjič —
izdajaš!“ ...

Obilne solze so jej besedo ustavile;
črno jej bilo pred očmi, zemlja se je pod
njo vrtela, moči so jo zapuščale in zgru-
dila se je na tla — v nesvest! Krute
častnikove besede so jo v srce dirnole.

Bil sem tedaj v vsej ulici sam raz-
ven imenovanih. Častnik pogledal je na
tleh v snegu ležeče telo Elvirino, ozrl se
krog sebe ter odšel krenivši meni nasproti.

(Konec prih.)

cem nikakor ne gre v glavo, da bi si
češki narod, ki ima tako preteklost, ki je
po svoji zgodovini, po svojih zmognosti
in po kulturi, katero si je pridobil, zavze-
mal kako posebno stališče v Avstriji t. j.
da bi stopil zopet na svoja stara mesta,
na katerem je bil uže pred stoletji, to
Nemcem ne gre v glavo. Oni mislijo, da
je vlada v Avstriji prisojena le Nemcem,
da le oni smejo gospodovati v Avstriji in
nikdo drug. Kako hitro pa stopi narod,
ki je, kakor Čehi, v prosvetnem in gospo-
darskem obziru prvi v Avstriji, kakor tak
nared nastopi ter zahteva, da se njegove
pravice spoštuje ter se mu da, kar mu
pristoji, potem vstanejo Nemci ter na po-
velje enoglasno vsi protestujejo proti opra-
vičenim zahtevam, ter groze in prete, da
bi vlado in vladarja oplašili in premamili,
da ne dovolita, kar je prav in pravično.
Tako je tudi s češkim državnim pravom.
Kdor količjak pozna zgodovino sedanje
Avstrije, ceniti ve pomen Češke. Mej vsemi
avstrijskimi deželami ima Češka največjo
in najlepšo zgodovino. Češka država je
cvetela in bila spoštovana v Evropi, ko
se o drugih avstrijskih deželah še govo-
rilo ni. Da, tudi druge avstrijske dežele
so bile pod oblastjo čeških kraljev, kate-
rih glas se je poslušal in spoštoval po
vsej Evropi. Ni je bilo skoro v srednjem
veku države v Evropi, v kateri bi bila
prosveta, na tako visokem stališču, kakor
na Češkem. Nemci so to Češko državo
vrgli, oni so uničili njeno samostojnost in
češkega naroda upliv in veljavo do da-
našnjega dne. Danes se je pa Češki
narod probudil v novo življenje. Zavedel
se je velike preteklosti svoje ter zahteva,
da se mu povrnejo pravice, ki so mu bile
nekdaj siloma vzete. Kakor nekdanj, so
tudi danes Čehi prvi narod v Avstriji.
Čehi plačujejo največ krvnega in denar-
nega davka ter dajejo Avstriji največje
učenjake in najboljše uradnike in, kar je
največ vredno, najpremožnejše in
najzavednejše državljane; čisto naravno je
torej, da zahtevajo tudi posebno stališče
v Avstriji, t. j. da se združe njih dežele,
Češka, Moravska in Šlezka v jedno kra-
ljevino, kakor so bile nekdanj, za časa
čeških kraljev zjedinjene, ter da se naš
cesar da kronati tudi s krono sv. Vavla
ter prizna češkej kraljevini samostojnost,
kakor jo uživa Ogerska. To pač neso ni-
kakor pretirane zahteve in vender se jim
Nemci ustavljajo ter se z vsemi silami
bore proti temu. Madjarom, ki so v vsa-
kem obziru mnogo, mnogo za Čehi, ki
nemajo ni toliko prosvete, ni toliko obrti
in trgovine, katerih tudi ni toliko, kolikor
je Čehov, ki plačujejo za 23 milijonov
goldinarjev manj davkov kakor Češka,
Madjarom privoščijo neodvisnost, katero
uživajo, dá, nič jim ni zato, da Madjari
prav za prav vodijo notranjo in vnanjo
avstrijsko politiko, da tlačijo Slované in
Rumune do site volje, vse to Nemcem ni
mar, le Čehom ne privoščijo njih pravice.
Zato so izstopili Nemci iz deželnega zbora
češkega ter sedaj rogovilijo proti sklepom
tega zakonodajskega telesa v državnem
zboru in inozemskem časopisju. Tudi v
državnem zboru so bili naperili boj proti
češkemu državnemu pravu. Gospod Plener
vodja nemške levice zagnal se je bil tako
ognjevitvo proti vladi, ki baje podpira to
gibanje v češkem narodu, da se je pri tem
celo spozabil ter celo svojo stranko kom-
promitoval, kot nepatrijotično. Vlada mu
je to očitala in opozicija se sedaj uniče
ter se kaže, kakor bi se hotela sporazu-
meti z vlado. „Politik“ pa o tej priliki
pravi, da treba pred vsem rešiti češko
vprašanje. Da se to doseže, morajo Nemci
vstopiti zopet v češki deželni zbor, potem
bo še le mogoče razpravljati o drugih stvareh.
Ako se pa Nemci temu ne vdajo, težko
je o sporazumljenju govoriti.

Lienbacher, dvorni svetnik in vodja
nemških konservativcev je v „Kölnische
VolksZtg.“ objavil program, kateri bi mor-
al prevzeti novi nemško-katoliški cen-

trum v državnem zboru. Po gospoda dvor-
nega svetnika menenju bi ta nova stranka
morala zastopati velika „nemško-meščan-
ska in „centralistična“ načela. Vsi
katoliški listi se temu upirajo, češ, da je to
nemško-narodna politika, proti kateri se
katoličani in plemenitaši uže tako dolgo
bore. Katoličani morajo zagovarjati le
samoupravna načela v državni upravi ter
se v tem prizadevanju naslanjati samo na
Slovane. Lienbacher je pa prestopil se
svojim programom v nemško-liberalni ta-
tabor ter bi se družil s Slovani samo tedaj,
kedar bi hotel doseči kak poseben namen,
katerega bi liberalci ne podpirali. Nade-
jamo se, da bodo tudi naši poslanci isto
tako znali ogibati se takozvanih prijate-
ljev, ter da se bodo družili samo z onimi,
ki so nam res prijazni in s katerih po-
močjo še lahko dosežemo naš cilj.

Vnanje dežele.

V rusko vojno službo je vstopil
princ Ljudevit Napoleon. Car mu je po-
delil v 44. nižnjemgorodskem dragonskem
polku mesto podpolkovnika. Princ je slu-
žil najprej v italijanskej vojski. Ker so pa
razmere mej Italijo in Francijo v zadnji
čas napete, izstopil je iz italijanske vojske
ter prestopil v rusko vojsko.

O odnošajih mej Turčijo in Nem-
čijo pišejo „Novoje Vremja“ jako zani-
mive članke, v katerih s številkami doka-
zujejo, koliko dobička si Nemčija siloma
pridobiva na Turškem. Nemčija je prego-
vorila Turčijo, da si izposodi veliko svoto
denarja na Nemškem in sicer pri nemški
banki. Od tega je imela banka velikanski
dobiček. Za izposojeni denar izdala je
Turčija obligacije ter poslala je v Berlin,
da se tam natise na nje še nemški tekst.
Nemci so koj obdržali tudi akcije v Be-
rolinu ter so Turčijo pregovorili, da je
naročila nove puške na Nemškem. Za to
so si koj obdržali plačilo ter sedaj pošil-
ljajo na Turško puške, kakoršne se jim
poljubi. Turki so bili po svojih „prijate-
ljih“ tako prekanjeni, da neso videli od
vsega posojenega kapitala ni groša, da so
za mešetarijo plačali silno veliko svoto in
da morajo sedaj sprejemati za d ber denar
tako blago, kakoršno jim Nemci pošiljajo.
Kakor poročajo iz Brazilije ni bila
mornarica tako republikanska kakor ostala
vojska. V mornarici je bila stranka, ki
se je odločno postavila na cesarjevo
stranko. Kakor pišejo angleški listi, so
republikanci s temi cesarjevimi pristaši
strogo postopali ter so je dali mnogo
postreljati. To nam priča, da je v morna-
rici mogočna stranka, ki bode novej vladi
silno nasprotovala. Republikanska vlada
je proglasila, da podeljuje vsakemu, ki
biva dve leti v Braziliji državljanske pra-
vice. Vsak naseljenec dospe lahko do
vsake časti v državi izvzemši predsedni-
štva republike. Republikanska vlada si pa
izgovarja pravico v slučaju tudi prava pri-
krstili. —

DOPISI.

Iz Cerkljanskega 14. dec. (Ceste in
sl. cestni odbor.) [Izv. dop.] Ako pride
tujec na posamezna posestva ne bode si
mnogo glave belil z vprašanjem, gospodar
gospodari na posestvu skrben ali ne-
maren, dosti mu je, da se le okolu ozre,
na polje in pohaštvo, pa mu je jasno, ali
je dotični gospodar skrben ali nemaren;
tedaj v kakoršnem stanu je gospodarstvo,
tak vtis isto napravi na tujca.

Vprašam, kak utis pa napravi na tujca,
se vozečega po naših skladovnih cestah,
bodi si od ene ali druge strani do Cerklja?

Ako bi po naših skladovnih cestah
sodil, gotovo bi prej mislil, da se pelje v
kako cigansko selišče, ne pa v čedno
Cerkljansko vas, broječo tisoč prebivalcev.

Povsod je v navadi, bodi si v trgu
ali vasi, da se ceste blizo trga ali vasi

lepšajo, širijo ter kar je v moči vsaj v obližju vedno držijo v dobrem stanu, kar pa je v Cerknem uprav nasprotno; posebno vzgledno o tem pa dela g. načelnik sam.

Ako se voziš po skalovni cesti iz Tribuše do Cerkna, biti ti je jako opreznim, drugače gorje tebi in vozu; tukaj naletiš na jamo izorano od vode, tam zopet na prvotno strleče skalovje, ker po nekaterih krajih, od kar je cesta izročena v oskrb cestnemu odboru, ni bila še nikdar pogruščena ali posuta.

Tudi sedanjemu sl. cest. odboru menda še ni prišlo na misel jo vsaj v obližju kaj olupšati ali vsaj posuti razorane dele. Pa v tem se mi naš sl. cestni odbor zlo podoben zdi onemu nemarnemu kmetu, kateri je imel vso razdrapano in raztrgano streho, ko je na opomin soseda odgovoril: saj bi jo bil uže zdavno popravil, pa kadar je slabo vreme ne morem, kadar je lepo ni treba.

Kaj pa Kopačniška cesta iz Cerknega do Kranjske meje? O tej pa še govora ni, ker vključ temu, da jo sosedni Kranjci tako hvalevredno oskrbujejo, vendar na naši strani kmalu ne bode več za noben promet. Sicer pa je to cesto prav po zasluženju osvetlil dež. poslanec g. dr. Tavčar dne 8. nov. v X. seji dež. zbora kranjskega.

Kaj pa z Idrijsko cesto? Pred desetimi leti smo morali davkoplačevalci doprinasati za to cesto velike naklade v denarju in delu. V denarju za to cesto smo za triletno naklado plačali 1 gld. 50 kr. na 1 gld. izravnega davka, in ravno toliko pa v delu. Da ne omenjam držav. in dežel. podpor, je samo naš sod. okraj plačal naložene mu naklade v denarju 17 tisoč gld.

Da pa ni ta cesta kakoršna bi lahko bila z omenjenimi dohodki, znano je menda vsakemu domačincu, kakor tudi voznikom, posebno ob deževnem vremenu.

Pred tridesetimi leti se je pričela delati pri nas prva sedaj imenovana Kopačniška cesta. Tedaj dobil je vsak davkoplačevalec svoj del in ta del je imel tudi nadalje oskrbovati; tedajni davkoplačevalec dosti občutil zamudo enega ali dveh dni; zimski čas jo je šel popravljati ali tudi posuvati, še je bilo treba, in cesta je bila vedno v dobrem stanu.

Kaj pa pod sedanjem vodstvom, ako tako dalje pojde? Pri vseh velicah nakladah davkoplačevalcev, državnimi in deželnimi podporami, bo v kratkem času tudi njo doletela enaka usoda nižih sklad. cest, kakor uže omenjeni del Kopačniške ceste od Cerkna do kranjske meje. m.

Iz Goriškega dne 21. decembra [Izv. dop.] Življenje je boj! Tega neka verna slika je žitje in bitje dr. Mahniča. Uže od mladih let bojuje se on z dr. Gregorčičem za prvenstvo. Sošolca sta si bila od normalk do iztopa iz bogoslovja. Mahnič je bil priden; bil je vedno med prvimi; bil je odličnjak. Gregorčič je bil pa obično „prvi med prvimi“, razven dveh ali treh tečajev, v katerih ga je Mahnič nadkrilil in si prvo mesto osvojil. Po dokončanih bogoslovskih študijah odmeni pokojni nadškof, blagega spomina, Gregorčiča za nadaljevanje študij in v dosego doktorstva, ter ga tudi v Beč pošlje, a čeprav so nekateri profesorji na vse kriplje delali, da bi Mahnič in ne Gregorčič prišel na „vseučilišče“. Den Mahnič nicht, bil je kakor velé — nadškofov odgovor. — Pokojnik je poznal svoje ljudi! Najbrže mu ni ugajal mrk pogled in okornost Mahničeva. Na to je Mahnič privatno študoval, ter dosegel „stepen“ doktorja sv. pisma, kakor Gregorčič, ki je bival v Beču. Gregorčiču mlademu doktorju izročijo „stolico“ verstva (dogmatike); Mahniču pa vzgojo „malosemeniščanov“ in pozneje tudi profesor, kakor prvemu v velikem „semenišču“. Uljudnost delavnost, globoko in vsestranska naobrazba in ponižnost dr. Gregorčiča nepotila je njega poznavatelje, da so mu izročili uredništvo „Soče“ in ga izvolili tudi „poslancem“ v deželni zbor.

Kot tak razvil je neumorno delavnost, da je sedaj pravi „ljubljenec“ naroda. Dr. Mahnič bavi se je pa med tem s „kritikovanjem“ vsem znanim in udrihanjem po „Soči“, češ, da je breznačelna. V tem nastal je „razkol“. Mahnič poprime za topor (sekiro); sprejme uredništvo „Soče“, da maha z njim in v njej po „Gregorčiču“. Ni-li to verna slika reka: življenje je boj? A sedaj naj dr. Mahnič dobro pazi, da mu topor (sekira) ne odleti in ga ne rani, ter da mu ne ostane golo toporišče, s katerim bi utegnil sam po sebi mahati! — Preklet, f...; jaz ti enu nardim, te besede sem čul v Gorici na Travniku na dan semnja sv. Andreja. Te besede so jako važne, ker one skrivajo začetek in začetnika „našega razkola“. Kedaj in kdo je one besede izgovoril za sedaj ne povem in vse to zamolčim in upam tudi, da mi ne bode treba nikdar več o tem pisati, ker slišim uže angelsko petje:

„Slava Bogu na višavah
in mir ljudem na zemlji“,

katero naj seže tudi do „Soče“, ter naj jo skloni, da tudi ona preneha od natolcevanj in neosnovanega napadanja na dr. Gregorčiča, češ da je on prouzročitelj vsemu razkolu. To naj bi nam Božič prinesel! — Z Bogom! Vesele praznike!

Domače vesti.

Umrli dunajski knezoškof kardinal Ganglbauer zapustil je po smrti samo 45.000 for., katerega zneska glavni del dobi dunajski cerkveni zalog in ubogi. Svoje znatne dohodke, je blagi pokojnik vporabljal uže v življenju večinoma v podporo ubožcev.

Novomašnikom za tržaško-kopersko škofijo bode letos posvečenih precejšnje število. O božičnih praznikih bo posvečenih v mašnike 8 bogoslovcev četrtoletnikov. Med temi je pet Hrvatov, en Slovenec, en Italijan in en Čeh. Posvečen bode v mašnika tudi en bogoslovec iz krške škofije.

Japonski princ Arisugava Takehito biva s svojo soprogo v Trstu. Minolo nedeljo so mu napravili banket, katerega se je vdeležilo mnogo tukajšnjih dostojanstvenikov.

„Naša Sloga“. Izborni uredovani ta list slavil bode skoro 20letnico obstanka svojega. Začel je izhajati dne 1. junija 1870. Važnost tega lista je velika; za sluge, katere si je stekel za probujo narodnosti naše po Istri, pa izvanredne.

Tržaška ženska podružnica društva sv. Cirila in Metoda priredila je v nedeljo popoldne v prostorih tržaške čitalnice prelepo „Božičnico“. Obširneje poročilo priobčimo v prihodnej številki.

Božičnica v Rojanu. Podružnica družbe sv. Cirila in Metoda na Greti napravila je s pomočjo rojanskih in drugih rodoljubov letos krasno božičnico otrokom tamošnjega otroškega vrta. Nabiralo se je darove za ta otroški praznik in reči moramo, da so se narodnjaki celega četrtega okraja rodoljubno odzvali klicu tamošnje podružnice ter darovali dovolj obleke in denarja, da je bilo mogoče vsem revnim otrokom dati, česar jim je bilo najbolj potrebno. Radodarnost njihova bila je lepo poplačana. Komaj je preteklo mesec dni, kar je odprt otroški vrt in uže se je pokazal nepričakovano, reči moramo ogromen uspeh, kateri je dosegla vrtnarica gospodična Fabijani. Otroci so tako lepo deklamovali, peli in molili, da se je vse kar čudilo. Posebno se je prikupil oni deček, ki je razložil pomen božičnega drevesca ter se dobrotnikom malih šolarčkov zahvalil na darovih, s katerimi so je rodoljubi obsuli. Pravo navdušenje pa je vzbudila deklamacija „Nuna in kanarček“, katero ste izvajali dve deklici tako lepo, da se je vsem zdelo kar neverjetno, kako moreti dve tako majhni dekleti tako dobro deklamovati. Deklamacija je imela tem

večji uspeh, ker je bila ena deklica oblečena kakor nuna, druga pa v krasno rumeno obleko. Deklamacijo ste morali ponavljati. Med pesnimi je občinstvu najbolj ugajal: „Slepec“. Sploh je bilo vse tega mnemja, da bi v tem kratkem času ne bilo mogoče doseči večjih uspehov. Gospodična vrtnarica se je pa potem v krasnem govoru zahvali vsem dobrotnikom in rodoljubom, ki so pripomogli k osnovanju otroškega zabavišča in k današnji slavnosti, ter želela jim, da bi vsakdo čutil vsaj nekaj onega srčnega veselja, katero so napravili tem nedolžnim otrokom. Ta želja jej je pač vališana, kajti kdorkoli je videl in slišal te mlade šolarčke, vrnil se je sladko zavestjo domov, da je otroško zabavišče v Rojanu najkoristnejši in najplemenitejši zavod, katerega je bilo moči osnovati v naši okolici ter da bode nosil našemu narodu neizmerne koristi v moralnem in narodnem obziru. Onim roditeljem pa, ki svoje otroke pošiljajo v laški otroški vrt, povejte vi, ki imate svojo deca v zabavišču družbe sv. Cirila in Metoda, koliko lepega so se vaši otročki v tej kratke dobi naučili, koliko se bodo pa še v bodoče. Začetek je krasen, Bog daj, da bi se stvar tem potom dalje razvijala in pripravi smo, da ga ne bode Slovenca v četrtem okraju in tudi daleč v okolici, ki bi ne priznaval neizmerne koristi odgoje na narodni in krščanski podlagi.

Za podružnico sv. Cirila in Metoda v Trstu je podaril g. Pahor Fr. 50 kr. — Pri g. Lavrenčiču nabralo se 1 gld. 88 kr. Srčna hvala! —

Odbor „Bratovščine sv. Cirila in Metoda“ pri sv. Jakobu v Trstu vabi vse ude imenovane Bratovščine na dan 5. januarja 1890. ob 2 uri popoldne v šolsko sobo slovenske šole via Giuliani, na občni zbor.

ODBOR.

Volitve v Dalmaciji. Na mesto odstopivšega narodnega poslanca Fr. Bulića bil je izvoljen dne 16. t. m. č. g. Virgilij Perić, profesor na gimnaziji v Zadru.

Natečaj. Odprto je mesto notarja v Sežani. Prošnje se predlagajo tukajšni notarski zbornici do 14. prihodnjega meseca. — Razpisano je mesto carinskega asistenta na Primorskem; prošnje v štirih tednih na finančno ravnateljstvo.

Bela Vrana. Poročajo nam in z veseljem objavljamo, da se namestniški praktikant gospod baron Ceski, sedaj pri c. kr. okrajnemu glavarstvu v Sežani uči našemu jeziku in da izvanredno napreduje. Po triin pol mesečnem uku se je neki prav dobro naučil vsem izrazom slovenskim. — Želimo da bi gospod baron vrlo napredoval, ter kmalu lahko vporabljal naš jezik, ter se ga tudi v istini posluževal. — Njega sedanjí trud bode obilno odškodovan. —

Srbaki velikošolci v Gradcu nameravajo ustanoviti novo društvo „Stražilovo“, ker je akad. društvo „Srbadijo“ politično oblastvo razpustilo.

Hvalevredna misel. Nek dopisnik „Hribov“ priporoča v zadnji številki stare „Soče“ prepirajočima se strankama mir in spravo v kojih dosego stavi sledeč predlog: Vsaka stranka naj si izbere dva ali tri zaupne može in ti naj si stavijo pogoje, pod katerimi hočeta obe stranki spravo, poravnavo in sporazumljenje. Pred vsem bi moral en list prenehati; dalje izhajajoči list bi moral biti vredovan po krščanskih načelih brez vseh novošegnih pritisklin; list bi ne smel služiti o sebam ampak narodu v obče. Da nadzoruje urednika, moral bi se izbrati nadzorovalni odbor obstoječ iz nekoliko udov vzetih iz obeh strank. Res dober nasvet, kateremu pravi rodoljub mora pritrditi, kajti sedanji žalostni razkol škodil bo izvestno narodni stvari na Goriškem. Stranki morali bi se spustiti v dogovor ter se sporazumeti kajti, ako bodo razmere tako dalje trajale, odtujevali se bode ti stranki čedalje bolj ter gazili dve nasprotni si poti s tem pa koristili slovenskim nasprotnikom. Kaj pravi pa dr. Mahnič k temu? Evo: Mi in go-

spodje na naši strani nismo nikdar bili za razkol, tudi zdaj smo za spravo, pa pošteno; prav mi smo uže storili v to prvi korak, pa brezuspešno; zato tudi zelo dvomimo, ali je sprava zdaj mogoča. Dulec in fundo. Dr. Mahnič sam tedaj n o č e sprave! Bog ve zakaj ne?

Opazka. Upravištvo „Matice Slovenske“ pošilja nam sledeč izpravek:

Slavno uredništvo!

V odgovor na notico v Vašem cenjenem listu iz dne 14. decembra t. l., tičečo se našega društva, to le kratko stvarno opazko. V Žvabovi zadevi prejeli smo od slavnega c. kr. za mesto delegovanega sodišča tržaškega dva nemška dopisa in sicer dne 2. julija in dne 6. oktobra t. l., na katera smo to seveda, nemški odgovorili.

Z najodličnejšim spoštovanjem
upravištvo „Matice Slovenske“.

Op. Ur. Bravo! —

Katoliško politično društvo za mesto in deželo v Gorici imelo je dne 17. t. m. občni zbor. Vdeležencev je bilo malo. Predsednikom je izbran vitez Banbela, podpredsednikom dr. Mahnič. Sklenilo se je osnovati v sredi meseca maja romanje na sv. Goro in osnovati poseben zalog za tisk katoliških knjig in spisov. Odboru za upravo tega zaloga bode predsedoval dr. Mahnič.

Ako se psu stopi na rep zacvili. Enako je zacvilil tudi dopisnik iz Goriške okolice v „Soči“, kateri brani dra. Tonklija na resnično in pravično očitjanje izraženo v dopisu iz Lukovice v našem listu z dne 7. t. m. tako le: Če pa kateri katoliški kristijan brez dovoljenja sv. cerkve in njene oblastnije ali brez opravičenega vzroka cerkvenih zapovedi ne spoľnuje, se močno pregreši, katoličan pa vendar ostane. „Edinost“ ki se je predrznila odkrito izreči kakšnemu uzor-katoličanu služiti stara „Soča“ in njena katoliška načela, nazivlje pobožni dopisnik — „židovski Revolverblatt!“ Če si stara „Soča“ uže namišlja povsod iztikati liberalce in framazone, v nas pa celo — Žide ne moremo si kaj, da ne označimo enako počenjanje za najsurovejšo nesramnost. Žalostno.

Lahonska gospoda je tudi letos nabirala darov, da preskrbi obleko in obučilo okoličanskim otrokom s pogojem, da zahajajo v laške šole. V nedeljo so gospe od „Propatrie“ obdarovale otroke slovenskih nezavednežev v okolici, koji so se zavezali pretvoriti svojo deca v — Lahe. Da bi vsaj spoznali ti ljudje — ponajveč tukaj nastanovljeni „čufarji“, Kranjci — svoje prave prijatelje ter vedeli ceniti svoj jezik!

Zoper trsno uš priporočale so se doslej le ameriške trte. Zadnji čas pa je posebno pozornost vzbudila na Hrvatskem v gozdih divje rastoča trta „Vinica“, katere ne ugonobi noben mrčes. Veščaki mislijo, da bode za cepljenje tudi jako sposobna. Baron Babo v Klosterneuburgu se sedaj temeljito bavi s hrvatsko trto „vinico“.

Povišanje davka na alkohol. Mestni magistrat naznanja, da se je davek na opojne pijače povišal na 20% dosedanjega zneska da se pokrije povišek 30.000, koje je uvedla c. kr. vlada.

Odprava svobodnega pristanišča v Trstu in na Reki izvrši se leta 1890. Dne 6. prihodnjega meseca se snide v Trstu posebna komisija obstoječa od odposlankov trgovskega ministerstva, finančnega ravnateljstva, borzne deputacije itd., da določi pristo mesto namreč kraj kjer se bode izkrcavalo blago brez carinske intervencije.

Obsojen je bil dne 19. t. m. 31letni zidar Luka Kralj iz Trebič radi kraje različnih stvari po raznih hišah v mestu na 18 mesecev težke ječe.

Nova tarifa za izvoz sladkorja izide kmalu, v kateri se bode posebno oziralo na povišanje izvoza iz Trsta.

Tiskarna Dolenc v Trstu